

Ch. Griswold, «Politike episteme in Plato's *Statesman*».— R. Turnbull, «The third man argument and the text of *Parmenides*».— «A. Nehamas, «Episteme and logos in Plato's later thought».— R. Mohr, «Plato's theology reconsidered: What the demiurge does».— J. Kung, «Mathematics and virtue in Plato's *Timaeus*».

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Δημοσθένους, Κατὰ Μειδίου, Εἰσαγωγή, Μετάφραση, ἑρμηνευτικὲς σημειώσεις
Γ. Ξανθάκης - Καραμάου, β' ἔκδ. βελτιωμένη, Κέντρον ἐκδόσεως ἔργων Ἑλλήνων συγγραφέων τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, Ἀθήναι 1989 σελ. XXXVIII/227.

Ἡ ἔκδοσις ἑνὸς μεταφρασμένου καὶ σχολιασμένου ἔργου τῆς κλασσικῆς μας Γραμματείας εἶναι πάντοτε περιζήτητος, ἐπιβεβαίωσιν δὲ τοῦτου μαρτυρεῖ ἡ ἔκδοσις τοῦ *Κατὰ Μειδίου* λόγου τοῦ Δημοσθένους τῆς Καθηγητρίας τοῦ Πανεπιστημίου Γ. Ξ.-Κ. εἰς νέαν ἔκδοσιν ἐντὸς συντόμου χρόνου. Ὅντως ὁ λόγος οὗτος περιέχει ἀνεκτιμήτους πληροφορίας διὰ τὴν δικονομίαν τῆς πόλεως, διὰ τοὺς θεσμοὺς τῆς καὶ διὰ τὰς διατάξεις τοῦ δημοσίου βίου. Εἰς μίαν ἀρκετὰ ἐκτενῆ εἰσαγωγὴν ἡ Συγγραφεὺς ἀναλύει τὸν Λόγον κατὰ τὸ περιεχόμενον, τὸν τρόπον τῆς συνθέσεώς του, τὴν σημασίαν του, τὴν συγγραφικὴν του τέχνην καὶ προσάγει τὰς ἐνδείξεις, ὅτι ὁ λόγος οὗτος προφανῶς δὲν ἐξεφωνήθη εἰς τὸ δικαστήριον.

Τὸ κείμενον διεμορφώθη ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἔκδόσεως S. H. Butcher τῆς Ὁξφόρδης, εἰς τὰς παρατηρήσεις ὅμως συζητεῖ ἡ Σ. συχνάκις γραφὰς ἀμφισβητούμενας κωδίκων, λογίων καὶ ἐκδοτῶν καὶ ἔχει γνώμην ἰδίαν. Αἱ ἐπιστημάνσεις αὐτὰ εἶναι ἀρκετὰ συχναί. Ἡ μετάφρασις εἶναι ἑλευθέρα πως, ἀλλὰ ἀκριβής. Ἴσως, ἐν ὄψει τῆς χρησιμοποίησεως τοῦ ἔργου εἰς τὴν διδασκαλίαν τῶν μελλόντων διδασκάλων τῆς Ἑλληνικῆς, θὰ ἔπρεπε ἡ μετάφρασις νὰ ἦτο ὀλιγώτερον ἑλευθέρα καὶ περισσότερο πιστὴ πρὸς τοῦ πρωτοτύπου τὰς ἐκφραστικὰς μορφὰς ἢ λ.χ. § 173 *ἵππαρχος χειροτονηθεὶς λελύμανται τὸ ἵππικόν* = ὅταν τὸν ἐκλέξατε ἵππαρχο, διέλυσε τὸ ἵππικόν ἢ § 175 *Εὐάνδρου κατεχειροτόνησεν ὁ δῆμος τοῦ Θεσπιῶς* = ὁ λαὸς κατεδίκασε τὸν Εὐάνδρου ἀπὸ τῆς Θεσπιῆς. Ἡ μετάφρασις τῆς β' φράσεως εἶναι ἀκριβής, εἶμαι ὅμως βέβαιος ὅτι τινὲς τῶν ἀνεπαρκῶς γραμματικῆς στοιχειώσεως ἀναγνωστῶν θὰ συνδέσουν τὸ *Θεσπιῶς* πρὸς τὴν πλησιεστέραν λέξιν δῆμος, ἐνῶ θὰ ἀπεκλείετο ἡ παρανόησις μετὰ ἀπόδοσιν «τοῦ Θεσπιέως Εὐάνδρου». Γενικῶς εἰς τὰς μεταφράσεις τῶν τελευταίων ἐτῶν κυριαρχεῖ ἕνας τόνος λαϊκισμοῦ, ἐκ φόβου μήπως κατηγορηθῆ τις ὡς μὴ προοδευτικός, ἐὰν χρησιμοποιήσῃ τύπους ἀκριβολογίας προδίδοντας λογιότητα — ἀφοῦ ἡ λογιότης λογίζεται ἀπὸ τοῦ 1976 καὶ ἐξῆς ὡς σκοταδισμὸς καὶ ἀντιδραστικότητα. Ἔτσι λ.χ. καὶ ἡ Σ. ἐδῶ ὀμιλεῖ συνεχῶς διὰ «στεφάνια» ἀντὶ «στεφάνους» τῶν στεφανοφορούντων, §52. Οἱ οὕτω σκεπτόμενοι μεταφραστὰι παρασυρόμενοι ἀπὸ τοὺς δημοτικιστὰς τῶν Ἰνστιτούτων παραγνωρίζουν τὴν δημοτικὴν τοῦ λαοῦ μας, ὁ ὁποῖος *στεφάνια* μὲν καλεῖ τὰ περιζώματα τῶν οἴνοβυτιῶν, *στέφανα* τὰ τοῦ γαμβροῦ καὶ τῆς νύφης, *στεφάνην* τὴν τοῦ ἀνθους ἢ τοῦ δένδρου καὶ *στέφανον*, *στεφάνους* τὰ διὰ τοὺς νικητὰς ἢ τοὺς νεκροὺς προοριζόμενα.

Τὸ βιβλίον σερεῖται τοῦ συνήθους διὰ τὴν ἔκδοσιν τῶν κλασσικῶν ἔργων κριτικοῦ ὑπομνήματος εἰς Λατινικὴν γλῶσσαν. Παρατηρεῖται ἐσχάτως εἰς ξέναις ἔκδοσις ἡ ἀντικατάστασις τῆς Λατινικῆς διὰ τῆς Ἀγγλικῆς, ὅχι δὲ μόνον διὰ τὸ

κριτικὸν ὑπόμνημα ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν Εἰσαγωγὴν. Σήμερον, ὅτε οἱ νέοι μας φιλόλογοι κατ' ἐπίσημον ἀνακοίνωσιν τοῦ ἀρμοδίου ἐκπροσώπου τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου δὲν διδάσκονται ἀρχαῖα Ἑλληνικὰ κείμενα, εἰ μὴ ἐπὶ ἓν μόνον ἐξάμηνον ἢ τὸ πολὺ δύο, δὲν γνωρίζω ποίαν γλῶσσαν ὑπομνήματος θὰ πρέπει νὰ ἔχουν αἱ ἐκδόσεις τῶν Ἑλληνικῶν ἐκδοτικῶν ἐπιχειρήσεων ἢ τῶν ἐκδόσεων τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν. Ἐν τούτοις τὸ ὑπόμνημα ἀναπληροῦται μὲ τὸν πλουσιώτατον καὶ ἐπαρκῆ σχολιασμόν τοῦ κειμένου. Ἐδῶ δίδονται περιλήψεις κατὰ τμήματα καὶ ὑποδιαίρέσεις τοῦ λόγου. Γίνεται ἐπεξήγησις πάσης δυσκόλου ἢ εἰδικῆς ἐννοίας λέξεως καὶ περιπλόκων φράσεων, πραγματολογικῆ διασάφισις πάσης φύσεως ὄρων καὶ διερεύνησις τῶν κρατικῶν λειτουργιῶν. Ἐξομάλυνσις περιπλόκων γραμματικῶν ἢ συντακτικῶν φαινομένων. Διὰ τοὺς θεσμοὺς καὶ τὰς σχέσεις τοῦ δημοσίου καὶ ἰδιωτικοῦ βίου ἀναζητοῦνται πληροφορίαι ἐκ πηγῶν ἄλλων ῥητόρων καὶ συγγραφέων. Δίδονται πολλαὶ προσωπογραφικαὶ πληροφορίαι καὶ ἀποσαφηνίζονται οἱ νομικοὶ καὶ δικονομικοὶ ὅροι, ἐνῶ συγχρόνως παραπέμπονται οἱ ἀναγνώσται εἰς τὴν οἰκείαν βιβλιογραφίαν.

Εἰς τὸ τέλος τοῦ βιβλίου παρατίθενται ἐν εἴδει παραρτήματος εἰδικότεραι πληροφορίαι περὶ θεσμῶν τινῶν δικαστικῆς φύσεως κυρίως, βιβλιογραφία ἐκδόσεων, μονογραφιῶν, γενικῶν βοηθημάτων καὶ ἄρθρων σχετικῶν πρὸς τὸν λόγον καὶ ἐκτεταμένον εὔρετῆριον λημμάτων καὶ νομικῶν ἐννοιῶν. Διὰ τοῦ βιβλίου τούτου ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν προσφέρει εἰς τὸ Ἑλληνικὸν κοινὸν μίαν ἐπιστημονικῶς καὶ μεθοδικῶς ἱκανοποιητικὴν ἐκδοσὶν ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ ἔργου.

ΠΑΝ. Κ. ΓΕΩΡΓΟΥΝΤΖΟΣ

Historia Apolloni regis Tyri. Edidit Gareth Schmeling (Bibliotheca Scriptorum Graecorum et Romanorum Teubneriana). Leipzig 1988. Σελ. xxxii+144.

Ἡ ἱστορία τοῦ Ἀπολλωνίου τοῦ βασιλέως τῆς Τύρου (= Ἱστορία), μολοντί ὑπῆρξεν ἔργον ἀγνώστου τινός (καὶ ὡς φαίνεται ἐκ τῆς ἰδιολέκτου) ἀσήμου συγγραφέως, ἐν τούτοις εἶχε μεγάλην ἀπήχησιν εἰς τοὺς μεταγενεστέρους. Ἡ ἀπίστευτος καὶ συχνάκις ἄλογος ἐκείνη ἀγνότης τῶν «πρωταγωνιστῶν» τοῦ ἔργου (τοῦ Ἀπολλωνίου λ.χ., τῆς συζύγου του ἢ τῆς Ταρσίας) ἱκανοποιεῖ καὶ ηὐχαρίσκει τοὺς ἐπιθυμοῦντας νὰ κατηγήσουν τοὺς πιστοὺς, χριστιανοὺς συγγραφεῖς, οἱ ὅποιοι μάλιστα τελευταῖοι ἤρχισαν, ὡς φαίνεται, νὰ προβαίνουν εἰς διορθώσεις τῆς Ἱστορίας καὶ νὰ προσθέτουν φράσεις ἐκ τῶν ἱερῶν κειμένων οὕτως, ὥστε τὸ μέγεθος τῆς φθορᾶς τοῦ παραληφθέντος κειμένου νὰ μὴ παρέχη ἐλπίδας ἐπαυφορᾶς του εἰς τὸ πρωτότυπον. Πάντα ταῦτα εἶχον ὡς ἐπακόλουθον νὰ προσελκύσῃ ἢ Ἱστορία τὸ ἐνδιαφέρον οὐχὶ μόνον τῶν παλαιότερων χριστιανῶν συγγραφέων ἀλλὰ καὶ νεωτέρων ποιητῶν καὶ ἱστορικῶν. Ἔτσι, καὶ ὁ Godefridus di Viterbo τὴν «ἐκόσμησε» διὰ λατινικῶν στίχων (κατὰ τὸν 12ον αἰῶνα), ἵνα συμπεριλάβῃ ἐπιτομὴν τῆς εἰς τὸ Πάνθεον, καὶ τὸ ὑπ' ἀριθμ. 153 κεφ. τῶν Gestorum Romanorum (τοῦ 14ου αἰῶνος) εἶναι ἐπιτομὴ τῆς Ἱστορίας, ἐνῶ ὑπάρχουν ὡσαύτως μία ἀγγλοσαξωνικὴ (τοῦ 10ου ἢ 11ου αἰῶνος) διασκευὴ τῆς Ἱστορίας καὶ μία ἰσπανικὴ τοιαύτη ἐπιγραφομένη (ἢ τελευταία) Libro de Apollonio (τοῦ 13ου αἰῶνος) τὴν ἰδίαν τέλος πηγὴν ἐμπνεύσεως ἐχρησιμοποίησαν: ὁ Henricus von der Neuenstadt (συνέγραψε γερμανιστὶ ἐπικὸν ποίημα 20.000